

Handläggare: Solweig Persson
Telefon 508 02 164

Kvalitetsredovisning för förskoleverksamheten i Rinkeby- Kista stadsdelsområde, 2008-2009

Övergripande bild av verksamheten

STADSDELSNÄMND SOMRÅDET RINKEBY- KISTA

Stadsdelsnämndsområdet Rinkeby- Kista omfattar fyra stadsdelar på Järvafältet, Akalla, Husby, Kista och Rinkeby. Alla stadsdelar är mer eller mindre präglade av den mångkulturella befolkningsstrukturen och stadsdelsnämndsområdet har den högsta andelen invånare med utländsk bakgrund i staden. Stadsdelen Kista skiljer sig dock från de övriga tre stadsdelarna både vad gäller befolkningsstruktur och samhällsuppbyggnad. Kista domineras av Kista Science City som anses vara ett världsledande IT-centrum och beskrivs som en "vetenskapsstad" med forskning och företag som samverkar och nya tillväxtföretag som fortlöpande etablerar sig. Här pågår även projektering av två nya bostadsområden som beräknas vara inflyttningsklara 2010-2011.

FÖRUTSÄTTNINGAR

Förskoleavdelningen

Förskoleavdelningen är inrymd i stadsdelsnämndens förvaltningshus tillsammans med olika delar av social service, ledningen för övriga verksamhetsområden samt viss administration. Förvaltningshuset är beläget nära Kista centrum.

Förskoleverksamheten leds av en verksamhetsområdeschef tillsammans med en ledningsgrupp som 2008/2009 innefattade elva enhetschefer, tio chefer för förskoleenheterna samt en chef för enheten för barn i behov av särskilt stöd. I ledningsgruppen ingick även delar av verksamhetens stab som språkpedagog och utvecklingsledare samt administrativ sekreterare. I förskoleverksamhetens stab fanns dessutom en köhandläggare, en administrativ assistent med ansvar för avgifter och vårdnadsbidrag samt en kanslist.

Förskoleenheterna

De kommunala förskolorna var under 2008/2009 organiserade i tio enheter med sammanlagt 32 förskolor. Som jämförelse kan nämnas att det fanns 27 enskilt drivna förskolor. Enheternas ledning innefattade en enhetschef och vanligtvis en biträdande enhetschef. Hur den biträdande enhetschefens inriktning och ansvarsområde var formad varierade mellan enheterna. Inom flera enheter fanns dessutom

pedagogiska utvecklare/pedagogistor vars uppdrag var att initiera till och implementera pedagogisk utveckling. Till ledningen räknades även de pedagogiska ledarna som i egenskap av teamledare för arbetslagen hade uppdraget att ansvara för den pedagogiska kvaliteten. I de flesta enheter ingick de pedagogiska ledarna i enhetens ledningsgrupp.

I enheten för barn i behov av särskilt stöd har, förutom enhetschef, två specialpedagoger, tre psykologer, en talpedagog samt en samordnare ingått. Dessa yrkesgrupper ansvarar för att barn i behov av extra stöd får adekvata insatser samt att dessa utformas tillsammans med föräldrarna och aktuellt arbetslag. De ansvarar även för att arbetslagen har kunskap om och kan ge det stöd som är relevant till det aktuella barnet. En parklek samt två öppna förskolor tillhör denna enhet.

Förskoleverksamhetens ledning har en mötesordning som innefattar regelbundna möten med olika inriktning. Under året har ledningsgruppen träffats en gång per månad. Som komplement till ledningsgruppen har en så kallad beredningsgrupp funnits där enhetscheferna ingått och som letts av utvecklingsstaben. Vid dessa möten har olika ämnen tagits upp. Syftet med denna mötesform är att ha fördjupade diskussioner kring olika frågor. Beslut sker därefter i ledningsgruppen.

Under våren 2009 påbörjades en diskussion om en förändring av enheternas indelning. Denna omorganisation beslutades och skulle träda i kraft inför halvårsskiftet. Motivet till förändringen var att det fanns en betydande skillnad i storlek mellan enheterna där största enheten hade cirka 300 barn inskrivna mot cirka 140 barn i den minsta. Skillnaden i barnantal innebar naturligtvis också att enheternas budgetförutsättningar var mycket olika. Barnantalet inom de kommunala förskolorna hade dessutom stadigt minskat under de senaste åren vilket medförde i att två förskolor måste läggas ner inför höststarten 2009. Detta gjorde att enheternas olika förutsättningar skulle accentueras ytterligare i och med nedläggningen av de två förskolorna. Antalet enheter minskades därför till sju inför höststarten 2009.

Barngrupperna

Vid årsskiftet 2008/2009 var sammanlagt 1 804 barn inskrivna i de kommunala förskolorna att jämföra med årsskiftet 2006/2007 då 2 100 barn var inskrivna. En tydlig minskning av barnantalet har alltså skett under dessa två år. En orsak till minskningen kan vara införandet av vårdnadsbidrag. En allmän uppfattning är att vårdnadsbidraget nyttjas i högre grad bland föräldrarna i Rinkeby- Kista än i andra stadsdelar. Våren 2009 fick i genomsnitt 120 föräldrar vårdnadsbidrag i Rinkeby-Kista. Tyvärr finns ingen jämförande statistik tillgänglig gällande staden som helhet. Ytterligare en faktor som påverkar barnantalet var att stadsdelens förskoleföräldrar i högre grad än tidigare väljer privata förskolealternativ. År 2006 var 32 % inskrivna i områdets privata förskolor att jämföras med 36 % år 2008. Dessutom finns ett antal barn placerade i förskolor i andra stadsdelar. Inom stadsdelsområdet

har kistaområdet den absolut högsta andelen (69 %) barn placerade i privata förskolor.

En positiv konsekvens av att barnantalet har minskat i grupperna är att dels barnomsorgsgarantin kunnat uppfyllas, dels de föreskrivna gruppstorlekarna kunnat hållas.

Barngrupperna i stadsdelens förskolor präglas av den mångkulturella sammansättningen. Rinkeby- Kista har den största andelen 1-5 åringar med utländsk bakgrund (80 %) i staden. I denna siffra är inte barn till andra eller tredje generationens invandrare inräknade, inte heller de som endast har en förälder född utomlands. Detta innebär att andelen barn med annan etnisk bakgrund är betydligt högre, i Rinkeby utgör denna grupp nästan 100 %. Det är en relativ stor skillnad mellan planområdena där Kista har den högsta andelen barn med svensk bakgrund.

Personal

Det totala antalet medarbetare i barngrupp i de kommunala förskolorna i stadsdelen var 487 vid årsskiftet 2008/2009. Andelen förskollärare var 47 % vilket visar på en ökning sedan förvaltningarna slogs samman. Att öka andelen förskollärare överensstämmer med stadens ambition, vilken angav 43 % som lägsta målvärde för 2008. Som synes uppnåddes detta mål med en relativ stor marginal. Att enheterna lyckats rekrytera förskollärare kan till viss del bero på inrättandet av tjänster som pedagogiska ledare. Dessa tjänster lockar fler sökande förskollärare, troligen för att de kan ses som ett första steg mot en chefskarriär. Antalet medarbetare som helt saknar relevant grundutbildning är mycket låg i de kommunala förskolorna, totalt finns sammanlagt inte mer än cirka fem personer inom denna kategori.

I genomsnitt har funnits 3,7 inskrivna barn per medarbetare under året, vilket är samma siffra som vid årsskiftet 2006/2007. Personaltätheten ligger över de flesta andra stadsdelar.

En situation som bör uppmärksammas är att medelåldern bland medarbetarna är hög. Hela 45 % är över 50 år. Följaktligen kommer de flesta att pensioneras inom 10- 15 år. Stadsdelens siffra är betydligt högre än stadens genomsnitt, som ligger på 32 %. Även sjukfrånvaron i de kommunala förskolorna var relativt hög, 10,1 %, vilket var högre än genomsnittet för stadsdelsförvaltningarna. Förvaltningen startade av denna anledning ett pilotprojekt som syftade till att sänka sjukfrånvaron. En ny modell för sjukanmälan infördes med hjälp av företaget Medhelp där medarbetarna samtidigt med sjukanmälan får en viss rådgivning. Sjukskrivningen följs också upp via telefonsamtal till den sjuke. Förvaltningen har även startat ett

projekt som särskilt ska arbeta med rehabiliteringsprocessen för långtids-sjukskrivna. Förskoleverksamheten har förhållandevis många långtidssjukskrivna medarbetare. Båda dessa projekt ska utvärderas för att se om sjukskrivningstalet minskar.

Lokaler

Förskolorna ligger företrädesvis i fristående byggnader. De förskolor som är belägna i Kista, Husby och Akalla är de flesta av byggnadstypen, Järvastugan. Järvastugorna är relativt stora hus med en stor ”lekhall” för gemensamma aktiviteter. Utmärkande för dessa förskolor är också de stora, kuperade naturtomterna som hör till. Även Rinkebys förskolor är nästan alla inrymda i fristående byggnader men med något mindre gårdar runt om.

Samtliga lokaler har setts över under de senaste åren och alla har en mycket god standard som uppfyller stadgade säkerhetskrav. En nedlagd mindre förskola har restaurerats under våren och inretts som mötes-/konferenslokal där enheterna kan boka rum för egna möten.

Det systematiska kvalitetsarbetet

Inför arbetet med verksamhetsplanen för 2009 diskuterade enhetscheferna nämndmålens inriktning och formulering vid ett gemensamt möte. Måldiskussionen var mer samstämmig jämfört med diskussionen inför verksamhetsplanen 2008. Vid den tidpunkten var organisationen ny efter förvaltningarnas sammanslagning och enhetscheferna hade olika erfarenheter och uppfattningar om hur kvalitetsarbetet skulle genomföras. Trots att kunskapen om kvalitetsarbetet hade ökat upplevde enhetscheferna att de hade behov av att fördjupa den kunskapen ytterligare. Under 2008/2009 avsattes därför två konferensdagar för diskussion om det lokala kvalitetsarbetet. Den centrala frågeställningen var att få syn på hur kvalitetssystemet blir meningsfullt för verksamheten. Processen kring detta arbete tog ordentlig fart i och med att enhetscheferna valde att satsa en hel del tid på gemensamma diskussioner kring dessa frågor. Samtidigt påbörjade enhetscheferna stadens kvalitetsutbildning.

Under konferensdagarna framkom att kvalitetsarbetet borde förbättras så att alla delar blir tydligt kopplade till varandra, från hur målen ska formuleras till hur de prioriterade områdena för utveckling tas fram. Ytterligare ett resultat av dessa dagar blev att det bestämdes att enhetscheferna fortsättningsvis skulle vara delaktiga i analys och bedömning av den övergripande kvalitetsredovisningen. Detta för att

de skulle få ett bättre grepp om helheten i verksamheten samtidigt skulle även likvärdigheten mellan förskolorna främjas samt inte minst att enhetscheferna skulle utveckla sin kompetens genom att lära av varandra. Arbetet med kvalitetsfrågorna har letts av förskoleavdelningens utvecklingsstab

Kvalitetsarbetet inom enheterna

Parallellt med det övergripande arbetet har enhetscheferna arbetat för att utveckla kvalitetssystemet inom sina enheter, framförallt ur ett nivå- och tidsperspektiv. Det vill säga att det som skett av pedagogiskt arbete i arbetslagen ska synas i och påverka ledningens utvecklingsarbete. Ambitionen har således varit att utveckla ett "bottom to top"-perspektiv. I en intensiv verksamhet som pågår "hela tiden" är det, enligt enhetscheferna, viktigt att ha framförhållning i kvalitetsarbetet. En årskalender för kvalitetssystemet diskuterades och utformades vid en av de avsatta konferensdagarna. Enhetschefernas kvalitetsarbete hjälptes fram avsevärt av den centrala kvalitetsutbildningen som pågick under året. Utbildningen fick ett stort genomslag framförallt för det konkreta arbetet med hur målen ska formuleras, vilken uppföljning som ska ske och hur detta ska kopplas till ett strategiskt utvecklingsarbete. Utbildningen har inte minst gett ökad kunskap om det egentliga syftet med ett kvalitetssystem och vad som krävs av ledning och organisation för att kvaliteten ska utvecklas i verksamheten.

Allmänt kan sägas att enhetschefernas hållning till kvalitetsarbetet har fördjupats under året och deras ambition har tydliggjorts; att en reell kvalitetshöjning av arbetslagens arbete med barn och föräldrar ska komma till stånd. De har arbetat hårt för att alla medarbetare ska göra systemet till "sitt" och komma till insikt om att alla delar är viktiga och påverkar varandra.

Verksamhetens mål och bedömningsgrunder

Nämndmålen framtagning

Som beskrivits under avsnittet "Systematiskt kvalitetsarbete" har förslagen till nämndmål för såväl VP 2008 som VP 2009 utformats gemensamt av enhetscheferna. Därefter har nämndmålen diskuterats i verksamhetens ledningsgrupp. Rinkeby- Kistas nämndmål för 2009 beskrivs under respektive läroplansområde.

Bedömningsgrunder

Det tyngst vägande underlaget för den övergripande kvalitetsredovisningen är enheternas egen bedömning av sin verksamhet, som den beskrivs i deras respektive redovisningar för 2008/2009. Arbetslagens utvärderingar av sitt arbete har i sin tur

varit grunden för enhetens samlade redovisning. Inom alla enheter har arbetslagen avsatt en heldag för att utvärdera sin verksamhet. Underlag för deras utvärderingar har varit i stort sett lika; pedagogisk dokumentation, observationer, barn- och föräldraintervjuer, resultat från stadens brukarundersökning 2008 samt i förekommande fall inspektionsrapporter. I flera arbetslag har föräldrarna på olika sätt varit delaktiga i utvärderingen av årets verksamhet. Generellt kan sägas att delaktigheten i utvärderings-/kvalitetsredovisningsprocessen har varit hög.

Förutom enheternas redovisningar utgör dialogen med enhetscheferna både enskilt och i grupp ett viktigt underlag. Resultaten har speglats i ljuset av organisation, genomförd kompetensutveckling samt övriga insatser/händelser som ägt rum i förskolornas verksamhet under denna tidsperiod. Relevanta nyckeltal/ statistikuppgifter har tagits med samt resultatet från brukarundersökningen 2008. Endast en enhet har inspekterats av stadens inspektörer under året. Rapporten från denna inspektion har använts som referensmaterial så också stadens inspektionsrapport från 2008/2009.

Åtgärder för utveckling i föregående års kvalitetsredovisning samt särskilda satsningar för läsåret

I förra årets kvalitetsredovisning redovisades utvecklingsområden inför år 2009. Dessa utgjorde en blandning av enhetsspecifika sådana och sådana som var av övergripande karaktär. Här tas endast de utvecklingsområden upp som hade en övergripande inriktning; fortsatt utveckling av arbetssättet kring pedagogisk dokumentation, förskoleålderns matematik, flerspråkiga barns språk- och kunskapsutveckling, barn i behov av särskilt stöd samt egenkontrollen i köken och utveckling av det lokala kvalitetsarbetet

Det övergripande arbetet under hösten 2008 bestod till stor del av att enhetscheferna arbetade tillsammans i grupper som ansvarade för att ta fram underlag för utveckling inom ett antal områden. Dessa områden identifierades och initierades i samband med diskussioner som startades vid förvaltningarnas sammanslagning i juli 2007. Inför årsskiftet 2009 skulle grupperna redovisa sina tankar och förslag. Materialet skulle sedan bearbetas till en övergripande plan för strategisk utveckling i ett treårsperspektiv. De särskilda satsningar som planerades för kommande år var alltså kopplat till det som kom att kallas ”Sigtunaprojektet”.

I projektet tas följande områden upp:

- Järva föräldrar och förskolor:

För att öka kvaliteten gällande samarbetet med föräldrarna bör en dialog föras där utgångspunkten är att se våra barns pågående barndom genom framtidens glasögon.

- Skärpta pedagoger med professionell profil:

En grundläggande kompetens hos de pedagogiska ledarna ska vara att både muntligt och skriftligt kunna formulera sina ställningstaganden kring den aktuella, pedagogiska verkligheten ur ett nytänkande, teoretiskt perspektiv.

- Friska förskolor i frisk miljö:

Arbetslagens kompetens kring livsstils- och miljöfrågor ska utvecklas.

- Sporrande och spännande miljöer:

Barnens tillvaro i våra förskolor ska möjliggöra deras utveckling och lärande. Den pedagogiska miljön spelar här en viktig roll.

- Beslutsfattande och effektiv organisation:

För att organisationen ska uppnå dessa kvalifikationer ska alla medarbetares legitimation och befogenheter fortsätta att tydliggöras.

- Risk- och väsentlighetsanalys av läget i enheterna:

Kontinuerlig analys ska genomföras och en konsekvensbeskrivning ska därefter utarbetas både för enhetens specifika situation och förskoleverksamheten som helhet.

- Ledande ledarskap:

Ledarskapet ska utgå och verkställas från en gemensam ledningsfilosofi för förskoleverksamheten.

Måluppfyllelse utifrån övergripande insatser

NORMER OCH VÄRDEN

Nämndmål: Alla förskolor ska utveckla sitt arbetssätt kring förskolans demokratiska principer

Övergripande insatser för att nå måluppfyllelse

Alla arbetslag arbetar dagligen med att levandegöra de demokratiska principer som förskolans värdegrund vilar på. Eftersom det i alla grupper finns barn från så

skilda kulturbakgrunder blir värdegrundsfrågorna mycket centrala i det vardagliga arbetet med barn och föräldrar. Här ingår mångfaldsfrågor som etnicitet och religion, könsroller samt barn i behov av särskilt stöd. Barns inflytande ingår i hög grad i demokratibegreppet varför inget separat nämndmål har formulerats för detta område.

Det har inte genomförts några övergripande insatser vad gäller värdegrundsfrågor med undantag för genusfrågorna. Där finns ett nätverk med representanter från alla enheter vars uppdrag är att sätta fokus på genusarbetet i förskolorna. En gemensam kvällsföreläsning i detta ämne erbjöds alla medarbetare under våren.

Varje enhet har utarbetat en likabehandlingsplan under året. Inga övergripande insatser har genomförts för att planerna skulle utformas efter någon särskild mall eller modell. Ett beredningsgruppsmöte har använts till diskussion om hur enhetscheferna skulle ta sig an detta uppdrag. Syftet med detta möte var endast erfarenhetsutbyte. Frågan om en gemensam mall skulle utarbetas diskuterades, men enhetscheferna ansåg att var och en skulle utforma likabehandlingsplanen efter sina förutsättningar.

Enheten för barn i behov av särskilt stöd har tillsammans med arbetslagen utvecklat både arbetssätt och rutiner kring arbetet med dessa barn under året. Ett mer flexibelt resursfördelningssystem har utvecklats. Uppföljning och utvärdering har haft anpassning av den pedagogiska miljön i fokus. En övergripande nätverk finns där en representant från varje enhet ingår. Nätverket träffas regelbundet och tar upp frågor kring arbetssätt och organisation i syfte att detta ska utvecklas och uppdateras enligt ny forskning.

Resultat

Att arbetslagen i hög grad arbetar med värdegrundens olika frågeställningar beskrivs mycket omfattande i enheternas redovisningar. Just detta område har varit väl beskrivet även i tidigare års redovisningar. Enhetscheferna anser att arbetssättet kring dessa frågor har utvecklats genom att pedagogerna nu har en förändrad syn på barns egen förmåga att hantera olika moralfrågor sinsemellan. Här kan ingå att lösa konflikter i kommunikation med sina kamrater där ett medel är att göra barnen medvetna om hur konflikterna uppstår. Barns inflytande har också setts utifrån hur barnen kommunicerar med varandra. Utifrån dessa perspektiv har barns inflytande ökat genom att pedagogerna nu förlitar sig på barnens egen förmåga och kompetens. Detta gör att deras åsikter nu tas på större allvar.

I redovisningarna beskrivs att likabehandlingsplaner har utarbetats inom enheterna. Däremot är enhetschefernas bedömning att dessa inte är förankrade i alla arbetslag. Innehållet i likabehandlingsplanen och vad det står för är inte tydliggjord för alla och framförallt inte vad konsekvenserna av detta innebär för den enskilda pedagogen.

Enheten för barn i behov av särskilt stöd anser att barnen i högre grad än tidigare får stöd i den ordinarie barngruppen. Detta har fått till följd att specialavdelningar efterfrågas i betydligt lägre grad än tidigare. I handlingsplanerna har den pedagogiska miljön i högre grad varit i fokus för insatser under året.

Analys och bedömning

Arbetslagen ses nu alltmer arbeta för att ge barnen insikter i olika demokratiska principer utifrån en mer djuplodande barn- och kunskapssyn jämfört med tidigare. Någon pedagog har beskrivit att det inte längre är resultatet av barns aktiviteter som räknas utan processen och vägen dit. "Lyssnandets pedagogik" har blivit ett begrepp som alltmer fått en reell innebörd. Ett synsätt, som till stor del har sin utgångspunkt i arbetet med pedagogisk dokumentation. Utbildningen som getts har uppenbarligen varit viktig för denna utveckling. Mycket tyder alltså på att pedagogerna fått en mer medveten och insiktsfull kunskap om barns lärande. Arbetslagen har i högre grad arbetat med att betona språkets betydelse bland annat för kommunikation. Det kan ses som ett tecken på att barns aktiviteter betraktas i ett vidare perspektiv, inte enbart "här och nu".

Orsaken till att likabehandlingsplanen inte är riktigt förankrad i arbetslagen kan tyckas oroväckande. Det som förts fram är att det inte finns en självklar hållning till hur en enskild pedagog agerar om den upplever att en annan vuxen bryter mot det som överenskommit i likabehandlingsplanen. Denna situation är komplex. Inom förskoleverksamheten kommer därför resurser att kraftsamlas för att öka och utveckla arbetslagens beredskap för att kunna ta upp sådana komplicerade frågor. Enhetscheferna har också uttryckt att de för egen del har behov av särskilda utbildningsinsatser för att kunna stödja arbetslagen i dessa frågor. Även de pedagogiska ledarna har här en viktig roll att fylla. En slutsats av arbetet med implementeringen av likabehandlingsplanen är att det ofta krävs mer omfattande insatser för att nå ett lyckat resultat.

Arbets sättet kring barn i behov av särskilt stöd har utvecklats genom de satsningar som gjorts. Det finns dock en tendens att följa traditionella modeller och insatser som stödjer denna grupp barn. Arbets sättet borde kunna utvecklas genom att bland

annat i uppföljningar och utvärderingar lyfta fram goda exempel där flexibla lösningar prövats

UTVECKLING OCH LÄRANDE

Nämndmål: Alla förskoleenheter ska arbeta med att synliggöra barnens lärande

Övergripande insatser för att nå måluppfyllelse

Varje år har avsatts medel för kompetensutveckling som är gemensam för samtliga enheter. Ett kompetensutvecklingsprogram tas fram av enhetscheferna tillsammans med utvecklingsstaben. För att utveckla arbetslagens förhållnings- och arbetssätt generellt har en utbildning i pedagogisk dokumentation erbjudits alla enheter under ett antal år. Denna utbildning har varit prioriterad. Samtliga arbetslag, både förskollärare och barnskötare, har nu fått en grundläggande utbildning. I denna utbildning ifrågasätts den traditionella barn- och kunskapssynen som varit dominerande i förskolan. Utbildningen har istället fört fram tankar om att barn redan från födelsen är kompetenta och drivs i hög grad framåt av en självskriven nyfikenhet och lust att lära. Denna utbildning skulle också resultera i att barns lärande synliggörs i ett skarpare ljus.

En utbildning som omfattar 7,5 högskolepoäng (hp) köptes in från universitetet under hösten 2008. Upplägget var att forska i vardagen med fokus på flerspråkiga barns språk- och kunskapsutveckling. Utbildningen erbjöds förskollärare som redan hade minst 30 hp i ämnet. Sex förskollärare slutförde denna utbildning.

Resultat

Enhetscheferna anser att arbetssättet har utvecklats genom att pedagogerna nu har erövrat en utvecklad syn på barns lärande. Arbetslagen använder sig av pedagogisk dokumentation på varierande sätt, från att synliggöra processen kring barns lärande till att endast använda bilder för att visa på olika aktiviteter. Alla arbetslag har tid avsatt för att reflektera utifrån sina dokumentationer. Att reflektionerna förekommer i nätverksform beskrivs, men förekommer inte i alla arbetslag.

Aktionsforskningsutbildningen har otvivelaktigt betytt att de som deltagit fått en fördjupad kunskap genom att de observerat barns lärande i sin egen verksamhet, reflekterat och dragit slutsatser om sin egen roll för barns lärande.

Analys och bedömning

Konsekvenserna av den förändrade barn- och kunskapssynen bör resultera i ett förändrat arbetssätt där barns lärande synliggörs framförallt för dem själva och för pedagogerna. Det egentliga syftet med dokumentationen är att den ska ge pedagogerna underlag för hur de ska lägga upp och tänka kring den pedagogiska verksamheten och att stödja varje barn i dess utveckling och lärande. Beskrivningar om hur arbetslagen arbetat med pedagogisk dokumentation visar att det är lätt att stanna vid själva dokumentationen, att ta bilder som sedan sätts upp på synlig plats. För att pedagogerna mer på djupet ska utveckla den pedagogiska dokumentationen måste en mer målinriktad reflektion med dokumentationen som underlag förekomma systematiskt. Detta beskrivs mer sällan i redovisningarna från enheterna. Det pedagogiska projektarbetet kan också ske i högre grad än vad som har beskrivits.

Sammanfattningsvis kan sägas att arbetslagens kompetens kring pedagogisk dokumentation bör fortsätta att utvecklas för att den förändrade barn- och kunskapssynen ska genomsyra hela verksamheten. Utbildningen har helt enkelt varit för begränsad, det krävs en längre utbildningsprocess för att på djupet förstå barns lärande och utveckling. Detta kan åstadkommas genom fortsatt utbildning - kanske i kombination med någon form av aktionsforskning men även genom handledning och nätverksbyggande. Detta bör ingå i de utvecklingsansvariga pedagogernas/pedagogistornas uppdrag. Denna funktion finns inom nästan alla enheter.

I diskussioner om kompetensutveckling och hur den ska läggas upp har frågan ständigt återkommit om de huvudsakliga satsningarna ska koncentreras till förskollärarna eller om hela arbetslag ska erbjudas samma utbildningsinsatser. Det slutliga ställningstagandet har stannat vid att kompetensutvecklingen ska kombineras och läggas upp utifrån den modell som anses mest relevant för den aktuella situationen. För att ha en någorlunda objektiv bild av effekten av de insatser som görs bör utvärderingar och kartläggningar genomföras i högre grad än tidigare.

FÖRSKOLA OCH HEM

Nämndmål: Förskolan ansvarar för att barn och föräldrar får en introduktion i förskolans verksamhet och uppdrag samt därefter har en fortlöpande dialog med varje förälder

11

Övergripande insatser för att nå måluppfyllelse

Diskussionen har länge varit aktuell om att finna nya former för föräldrasamarbetet i syfte dessa ska att passa för en mångkulturell miljö och föräldragrupp. Det minskade barnantalet inom de kommunala förskolorna har också föranlett att diskussionen aktualiserat föräldrarnas inflytande och delaktighet i verksamheten. Det som kan hänföras till en övergripande insats är att enhetscheferna vid olika möten har inspirerat varandra att pröva en ny modell för inskolning. Modellen går ut på att föräldrarna är med i förskolan under hela inskolningstiden som i gengäld förkortas till några enstaka dagar. En utveckling av föräldrasamarbetet har också skett genom att enheterna nu mer medvetet arbetar med kvalitetssystemet. Där föreskrivs att brukarna ska vara delaktiga i verksamheten på ett annat sätt än tidigare. Detta har gjort att många arbetslag nu involverat föräldrarna i utvärderingen av det gångna årets verksamhet. Dessutom har en ny klagomålpolicy implementerats för att utgöra en viktig komponent i kvalitetsarbetet.

Samverkan med föräldrarna har varit ett av de utvecklingsområden som en av utvecklingsgrupperna haft ansvar för. Konkreta planer för hur materialet som utvecklingsgruppen tagit fram kommer att bearbetas inför hösten 2009.

Resultat

De som provat den nya modellen med så kallad intensiv inskolning, vilket är större delen av arbetslagen, upplevde att det arbetssättet gjorde att föräldrarna förstod verksamheten bättre. Det gjorde också att arbetslaget kände sig säkrare med de nya föräldrarna.

En stor del av arbetslagen har utvärderat verksamheten tillsammans med föräldrarna. Hur denna har lagts upp och i vilken grad föräldrarna varit delaktiga har varierat mycket mellan arbetslagen.

Vid sammanställning av klagomålen varierade antalet klagomål från noll till över sjuttio enheterna emellan, vid ett av räknatillfällena. En gemensam diskussion om klagomålshantering ägde rum under hösten. Diskussionen resulterade i en gemensam syn på hur arbetslagen skulle förhålla sig till klagomål och synpunkter.

Analys och bedömning

Den nya inskolningsmodellen har fått många lovord och de arbetslag som provat denna form kommer troligen att fortsätta arbeta utifrån dessa tankegångar. De som inte har ändrat sin inskolning uppger att de tycker det är svårt att släppa in föräldrarna som delaktiga parter samt de upplever att barnen inte orkar detta. Dessa för-

klaringar kan tyda på att dessa arbetslag reagerar inför det som är nytt och oprövat. Troligen kommer dessa att ta till sig det nya om erfarenheterna fortsätter att vara goda. Här kan man fundera över i vilken grad det är tillåtet att inte förändra sin verksamhet utifrån ny mer framgångsrika arbetsätt.

I redovisningarna kan märkas att synen på föräldrasamarbetet har genomgått en positiv förändring. Det verkar idag inte vara någon tvekan om att föräldrarna ses som viktiga samarbetspartners. Föräldrarnas synpunkter tas också tillvara på ett annat sätt än tidigare vilket diskussionerna om och förändrade rutinerna kring klagomålshanteringen säkerligen bidragit till. Föräldrarnas delaktighet i utvärderingen av årets verksamhet är också en orsak till det förändrade förhållningssättet. Arbetslagen har kanske också insett att det i längden finns vinster med föräldrarnas delaktighet i utvärderingen vilket gör att de automatiskt också grundligare blir insatta i verksamheten .

Det minskade barnantalet har varit både negativt och positivt. Det kan vara en av orsakerna till den förändrade synen på föräldrarna. Det förhållande har påtagligt visat att förskolornas existens är klart relaterat till en stabil kundstock med andra ord har ”kundnytta” blivit ett begrepp som fått en verklig innebörd. Föräldraenkäten har varit en tankeställare där de förskolor som inte fått ett gott omdöme av föräldrarna varit tvungna att ta itu med den bristande nöjdheten hos föräldrarna på ett helt annat sätt än tidigare.

Det är dock inte en helt enkel situation att tänka i marknadstermer. Att bedriva marknadsföring och se alla föräldrar som potentiella kunder upplevs av flera enhetschefer som lite stötande. Man upplever ett visst motstånd till att i alla lägen enbart föra fram det positiva i den egna enhetens verksamhet.

Sammanfattande analys och bedömning av måluppfyllelsen och lärdomarna under läsåret

Verksamheten i Rinkeby- Kistas kommunala förskolor håller sammantaget en god kvalitet. Arbetslagens formella kompetens uppfylls väl med hänvisning till den relativt höga andelen förskollärare samt att så gott som inga medarbetare i barngruppsarbete saknar relevant utbildning. Samtidigt är personaltätheten hög och barnantalet i grupperna överskrider inte det antal som staden föreskriver. .

Som tidigare nämnts avsatte enhetscheferna, tillsammans med förskoleverksamhetens utvecklingsstab, två dagar för analys och bedömning av verksamhetens generella kvalitet. Avsikten var att få en helhetsbild av verksamheten inom förskolorna, vilka effekter den kompetensutveckling och andra insatser haft på det pedagogiska arbetet samt vad som bör prioriteras och genomföras under kommande år. Detta har framförallt bidragit till att målpuppfyllelse och kvalitet kunnat bedömas i flera dimensioner. Samtidigt har enhetschefernas eget perspektiv på verksamheten blivit bredare. Ledarkompetensen har säkert också styrkts genom att det i olika mötesformer getts möjlighet till gemensam diskussion och reflektion. En av enhetscheferna uttryckte det som, ”det är en styrka att våga fundera och ompröva sina tankar tillsammans och att lära av varandra”.

Sammanfattningsvis kan konstateras att utvecklingen av förskolornas verksamhet har fortsatt utvecklas genom olika satsningar som gjorts på övergripande nivå, enhetsnivå och inom arbetslagen. En omständighet som haft stor betydelse under just denna tidsperiod är den genomgripande förändringen av enheternas indelning samt malpåse-/nedläggning av de två förskolorna. Dessa förändringar trädde ikraft först vid halvårsskiftet 2009 men diskussionerna och förberedelserna för omvandlingen var mycket intensiva under hela våren. Det som varit den mest påtagliga konsekvensen är att det visade sig att nästan ett tjugotal medarbetare skulle bli övertaliga på grund av förändringarna. Fastän detta faktum inte blev känt förrän senare har det säkerligen varit så att hela förändringsprocessen hade en påverkan på förskolornas verksamhet. .

Utifrån redovisningarna, dialogen med enhetscheferna samt vad som kan utläsas av olika dokument och statistikuppgifter kan ändå konstateras att många arbetslag uppvisar en mycket hög kvalitet. Andra arbetslag är på väg i varierande grad. Kvaliteten har alltså inte nått sin högsta topp ännu, det finns fortfarande utvecklingsområden att arbeta vidare med innan styrdokumentens samtliga ambitioner uppnåtts. Trots dessa omständigheter kan nämndmålen betraktas som uppfyllda genom att dessa anger en strävan mot ett visst tillstånd. Det som klart kan fastslås är att det pågår ett intensivt utvecklingsarbete inom enheterna. Detta har innefattat att följa ny forskning om barns utveckling och lärande och att tränga in i olika styrdokument. Bland annat gäller detta Stockholms förskoleplan som introducerats. Denna har behandlats på olika sätt inom enheterna. Inga övergripande föreläsningar eller diskussioner har dock genomförts med detta tema. Behov av en gemensam diskussion kring förskoleplanen bör tas upp under kommande år. Den nya läroplanen kommer sannolikt att träda i kraft under våren 2010 vilket också bör uppmärksammas. För att säkerställa att ny forskning följs har det alltid varit viktigt att

sätta sig in i tankarna bakom nya styrdokument och policys i stadsdelsområdets utvecklingsarbete.

Den vilja till utveckling och förkovran som arbetslagen har uppvisat kan bero på det engagemang och den medvetenhet som finns inom enheternas ledning. Det krävs ett väl profilerat och kunnigt ledarskap inom förskolan idag med tanke på den utveckling som skett inom denna verksamhet de senaste åren. Stadsdelsområdets karaktär kräver också en extra känslighet för hur olika situationer som uppstår bland barn, föräldrar och medarbetare ska hanteras. Denna speciella yrkesskicklighet återfinns inom enheternas ledning som syns i deras sätt att leda och organisera de stora enheter de har fått ansvar för.

De policydokument som utarbetats under året i syfte att stödja organisation och ledning inom enheterna omfattar nya verksamhets- och lönekriterier. I dessa anges vad som är av vikt i det pedagogiska uppdraget. Detta policydokument bör ha ökat kompetensen hos medarbetarna genom att det nu är tydligare på vilket sätt de kan utveckla sin professionalitet.

En viktig fråga som ledningen bör ställa vid varje summering av förskoleverksamheten är - vilken inverkan har genomförda satsningar haft på kvaliteten på det pedagogiska arbetet. Här ingår såväl planerade insatser, som förväntats ge ett visst resultat, som slumpmässiga och oväntade händelser som inte varit möjliga att påverka. Den stora frågan som någon uttryckt är: ”mycket görs men vilka effekter nås?”

Utvecklingsområden

- Att utveckla uppföljningsinstrument samt implementera självvärderingsindikatorn
- Utveckla system för uppföljning
- Se över rutinerna för övergången till förskoleklass
- Fördjupa arbetet med likabehandlingsplanen
- Fortsätta utveckla arbetet med pedagogisk dokumentation
- Fördjupa kunskaperna kring förskolans uppdrag

Åtgärder för utveckling

I stort kommer utvecklingsarbetet att fokusera på en treårig satsning för att långsiktigt och strategiskt utveckla olika delar av förskoleverksamheten. En sådan kommer att starta under våren. Utvecklingsarbetet fokuserar på fyra områden; föräldrarnas deltagande och inflytande, arbetslagens kompetens, organisation samt

ledarskap. Samtliga ledningsgrupper inom förskolan ska ingå i ett forskningsprojekt som leds av Karlstads universitet. Syftet är att "kompetensutveckla utifrån vardagssituationer".

Det visade sig att de gemensamma dagarnas arbete inte minst var värdefullt när målen för 2010 skulle tas fram.
